

MBIEMRAT E SOTËM TË SHQIPTARËVE TË KOSOVËS KOSOVAR ALBANIAN SURNAMES

ALI CAKA¹, NEBI CAKA²

¹ Fakulteti i Filologjisë

² Fakulteti i Inxhinierisë Elektrike dhe Kompjuterike
Universiteti i Prishtinës, Prishtinë, Kosovë

Email: ali.caka@gmail.com, nebi.caka@fiek.uni-pr.edu

Përmbledhje

Mbiemrat e njerëzve të një vendi mund të trajtohen si në aspektin sinkronik, ashtu edhe në aspektin diakronik. Gjatë Mbretërisë Jugosllave shumica e shqiptarëve të Kosovës kanë qenë të detyruar nga pushteti që mbiemrit të tyre t'u shtojnë edhe mbaresën sllave *-iq* ose *-viq*, kështu Cufa është bërë Cufiq, e Hasani është bërë Hasanoviq. Pas Luftës së Dytë Botërore shqiptarëve të Kosovës u është lejuar t'i ndryshojnë mbiemrat e tyre, gjë që shumica edhe e kanë bërë. Pjesa më e madhe e familjeve të shqiptarëve në Kosovë i kanë mbiemrat e sotëm që nga kjo kohë. Ndryshimi i mbiemrit është i lejuar me ligj edhe tash, por pak familje a individë e shfrytëzojnë këtë të drejtë, përveç se me rastin e martesës (rëndom nusja e merr mbiemrin e burrit ose ia shton mbiemrit të vet edhe mbiemrin e burrit). Në këtë punim janë marrë për shqyrtim mbiemrat nga regjistra të ndryshëm të popullsisë, si 'listat e pensionistëve', 'listat e përfituesve të shtesave të fëmijëve', 'listat e studentëve të regjistruar në Universitetin e Prishtinës', 'numërorët telefonikë', listat e votuesve etj., me rreth 1.500.000 paraqitje. Është bërë klasifikimi i mbiemrave dhe është paraqitur edhe lista e 100 mbiemrave më të përdorur në Kosovë, listë kjo e cila është krahasuar me 100 mbiemrat më të përdorur në Shqipëri.

Fjalët çelës: mbiemrat e shqiptarëve, klasifikimi i mbiemrave, ndërrimi i mbiemrit, 100 mbiemrat më të përdorur shqiptarë

Key-words: Albanian surnames, surname classification, surname change, 100 top Albanian surnames

Hyrje

Në dallim nga popujt e tjerë të Europës, mbiemrat të shqiptarët janë relativisht të vonë. Gjatë Perandorisë Osmane, shumica e popullsisë jo vetëm në vilajetet shqiptare, por edhe në tërë perandorinë nuk kanë pasur mbiemra. Ata u vendosen në masë të gjerë vetëm pas shpalljes së pavarësisë së Shqipërisë më 1912, kur dhe

filluan të kryhen regjistrimet e para të popullsisë në shtetin posa të formuar. Në popullatën shqiptare të Kosovës, të pushtuar nga Serbia, me qëllim të asimilimit dhe të dëbimit të saj nga trojet e veta, u ushtrua terror shtetëror, ndër të tjera duke u shtuar mbiemrave të shqiptarëve mbaresat sllave *-iq* ose *-viq*. Kështu Cufa (nga: Isuf) u bë Cufiq, e Hasani u bë Hasanoviq. Pas Luftës së Dytë Botërore, shqiptarëve të Kosovës u lejuar t'i ndryshojnë mbiemrat e tyre, gjë që shumica edhe e bënë dhe pjesa më e madhe e familjeve të shqiptarëve në Kosovë i kanë mbiemrat e sotëm nga kjo kohë.

Klasifikimi i mbiemrave

Sipas origjinës a motivimit të krijimit të tyre, mbiemrat e njerëzve rëndom klasifikohen në katër kategori të mëdha:

1. Mbiemrat që tregojnë vijimësinë a birërinë/prejardhjen e drejtpërdrejtë të bartësve të tyre nga personi emrin (e plotë ose të shkurtuar) e të cilit e mbajnë si mbiemër, rëndom ky i ati, gjyshi a stërgjyshi i tyre, si: *Bajrami, Hasani, Rexhepi, Syla, Zeka* etj.
2. Mbiemrat që tregojnë vendbanimin, fshatin, qytetin a krahinën (fisën, bajrakun) prej nga mendohet se e kanë prejardhjen të parët e bartësve të mbiemrit, si: *Dibra, Peja, Shkodra; Drenica, Llapi, Mati, Toplica; Gruda, Hoti, Berisha, Krasniqi* etj.
3. Mbiemrat që tregojnë zanate dhe profesione ose tituj fetarë e zyrtarë a grada ushtarake, si: *Berberi, Kasapi, Kovaçi, Nallbani, Terziu; Agai, Kadiu; Myftiu, Spahiu; Hoxha, Shehu; Bylykbashi, Bimbashi, Delibashzade* etj.
4. Mbiemrat që janë formuar në formën e nofkës a të llogarit të ndonjë paraardhësi të bartësit të mbiemrit, si: *Çollaku, Gunga, Qorri, Shurdha, Topalli* etj.

Kategoritë e mësipërme kanë nënndarjet e tyre, të cilat do t'i përdorim më poshtë për të paraqitur më mirë motivimin e formimit të mbiemrave të shqiptarëve të Kosovës.

1. Mbiemrat që tregojnë vijimësinë e birërinë/prejardhjen e drejtpërdrejtë të bartësve të tyre nga një i parë i tyre janë më të shumtit në Kosovë.

- Sipas emrit të një të pari të bartësve të mbiemrit, kemi këta mbiemra:

Abazi, Ademaj, Ademi, Ahmeti, Ajeti, Aliu, Arifi, Asllani, Avdiu, Avdyli, Azemi, Bajrami, Balaj, Behrami, Beqiri, Bislimi, Brahimi, Demiri, Elshani, Emiri, Fazliu, Hajdari, Hajdini, Halili, Halimi, Haliti, Hasani, Haziri, Hyseni, Ibrahim, Idrizi, Imeri, Islami, Ismajli, Isufi, Jakupi, Jashari, Jusufi, Kadriu, Kastrati, Latifi, Maliqi, Mehmeti, Miftari, Morina, Murati, Musa, Musliu, Mustafa, Nezir, Osmani, Qerimi, Rama, Ramadani, Rexha, Rexhaj, Rexhepi, Rrahmani, Sadiku, Sahiti, Salihu, Sejdiu, Selimi, Selmani, Shabani, Shala, Shaqiri, Sinani, Spahiu, Sylja, Sylejmani, Tahiri, Uka, Ukaj, Veseli, Zeka, Zeneli, Zeqiri.

- Në një pjesë të Dukagjinit një pjesë e madhe e mbiemrave që tregojnë vijimësinë e birërinë, mbarojnë me *-aj*. Në korpusin tonë na dalin rreth 1100 mbiemra me *-aj* (t'i përmendim vetëm ata me mbi 500 paraqitje):

Ademaj, Ahmetaj, Aliaj, Alijaj, Arifaj, Avdijaj, Bajramaj, Balaj, Begaj, Bekaj, Beqaj, Beqiraj, Bibaj, Binakaj, Blakaj, Brahaj, Brahimaj, Cakaj, Canaj, Çoçaj, Dakaj, Dautaj, Dedaj, Demaj, Dervishaj, Dodaj, Dreshaj, Duraj, Elezaj, Fetahaj, Fetaj, Gecaj, Gegaj, Gjocaj, Gjokaj, Gutaj, Hadergjonaj, Hajdaraj, Hakaj, Halilaj, Halitaj, Hamzaj, Haradinaj, Hasanaj, Haxhaj, Haxhijaj, Haziraj, Himaj, Hodaj, Hoxhaj, Hulaj, Hysenaj, Idrizaj, Imeraj, Islamaj, Jahaj, Januzaj, Kadriaj, Kadrijaj, Kicaj, Kukaj, Kurtaj, Latifaj, Lekaj, Likaj, Lokaj, Loshaj, Lushaj, Mahmutaj, Maksutaj, Markaj, Mataj, Mavraj, Mazrekaj, Mehmetaj, Memaj, Metaj, Muçaj, Mujaj, Mulaj, Muçaj, Musaj, Mustafaj, Neziraj, Nreçaj, Osaj, Osmanaj, Pepaj, Popaj, Pulaj, Qenaj, Qorraj, Racaj, Ramaj, Ramosaj, Rexhaj, Rexhepaj, Sadikaj, Sahitaj, Salihaj, Selimaj, Selmanaj, Sopaj, Sylaj, Shabanaj, Tafilaj, Tahiraj, Temaj, Tolaj, Ukaj, Veselaj, Zekaj, Zenelaj, Zeqiraj, Zogaj

- Një tip i veçantë i mbiemrave të vijimësisë janë mbiemrat që tregojnë përkatësinë, e që dalin me mbaresën *-olli* (nga turq. *oğlu*. 'i biri'). Më poshtë po japim vetëm ata me mbi 100 paraqitje, nga rreth 500 sa dalin në korpusin tonë:

Bakolli, Basholli, Begisholli, Begolli, Bekolli, Boqolli, Bucolli, Cakolli, Canolli, Demolli, Dervisholli, Devolli, Dukolli, Gjikkolli, Gjinolli, Hakolli, Hasolli, Havolli, Hazrolli, Hodolli, Humolli, Hykolli, Jupolli, Kadolli, Kadrolli, Kafexholli, Kamerolli, Kasapolli, Kasolli, Kerolli, Kodrolli, Kololli, Kurtolli, Lutolli, Maholli, Makolli, Mangjollli, Mehollli, Mejinolli, Mekolli, Metolli, Muçollli, Mulolli, Muçollli, Musolli, Pacolli, Perolli, Pintolli, Plakolli, Pushkolli, Qorrolli, Ramusholli, Rizvanolli, Rrustolli,

Rukolli, Sedolli, Sertolli, Smakolli, Shamolli, Shatrolli, Sheholli, Shosholli, Shukolli, Shumolli, Softolli, Tafolli, Tasholli, Tërmkolli, Vrajolli, Zekolli, Zhugolli.

- Në anën e Deçanit, janë karakteristikë mbiemrat e përbërë prej dy emrave personash/individësh. Në korpusin tonë të tillë dalin mbi 200:

Ahmaçekaj/Ahmaxhekaj, Ahmetgjekaj/Ahmetxhekaj, Alibajra, Alibajramaj, Alibalaj, Alibali, Alibegu, Alidema, Alidemaj, Alidemi, Alidini, Aligjiku, Alihafëzi, Alihajdaraj, Alihajdari, Alihusaj, Aligeca, Aljupji, Alimani, Alimehaj, Alimetaj, Alimusa, Alimusakaj, Alirifa, Alirifini, Aliriza, Alisallahu, Alishani, Aliçjaha, Alizoti, Asanalijaj, Avdimetaj, Axhanela, Axhidema, Axhimusa, Axhirexha, Baldeda, Baldedaj, Balibasha, Balidemaj, Daçeli, Danhoxha, Dansefa, Demaliaj, Demalija, Demalijaj, Demëahmeti, Demëbogaj, Demelezi, Demhasaj, Demjaha, Demuka, Dinarama, Gjevelekaj, Gjikota, Gjikkokaj, Gjokolaj, Gjoleka, Gjollëshaj, Gjonbalaj, Gjonlleshaj, Gjovelekaj, Gjurgjeala, Gjurgjeali, Gjurgjiali, Hadergjonaj/Hadërgjonaj, Hasametaj, Hasanmetaj, Himaduna, Himbeqa, Himdula, Himtahiri, Hykosmanaj, Hykosmani, Hykosmoni, Hyslekaj, Hysenlekaj, Hysvukaj, Iberdemaj/lbërdemaj, Iberhysaj/lbërhysaj, Jahdauti/Jahëdauti, Jahkurti, Jahmurataj, Kolgeçaj, Kolgeci, Kolgjeraj, Kolçjini, Kukalaj, Kukleçaj, Kukleci, Kurhasani, Kurhaski, Kurhasku, Kurmehaj, Kurmetaj, Kurpalaj, Kurpali, Kursani, Kursoni, Kurtalija, Kurtbogaj, Kurtpalaj, Kurtsmajli, Kurtulaj, Lamaxhema, Limanmera, Lulçjuraj, Mahmudhaj, Mahmudemaj, Malazogu, Malneziri, Mangjollaj, Mangjollli, Manxhuka/Mangjuka, Mangjuki/Manxhuki, Mangjuku, Manreçaj, Maralusha, Maralushaj, Margataj, Margeçaj, Margilaj, Marklushaj, Markprekaj, Marprenkaj, Marteka, Marleku, Mehuka, Mehukaj, Memetukaj, Metahysaj, Metarapi, Metbala, Metdervishi, Metkamberi, Metrama, Metujkaj, Muçkurtaj, Muhadri, Mulamisini, Mularama, Mulhaxha, Musëshabanaj/Musshabanaj, Mushkolaj, Nikollbibaj, Nikollprekaj, Nikollprenkaj, Nikprelaj, Nikulaj, Osdautaj, Perçuku, Perdeda, Perdedaj/Perdedaj, Pergega/Pergega, Pergedaj/Pergedaj, Pergjegjaj/Pergegjegjaj, Pergjoka/Pergjoka, Pergjoni/Pergjoni, Perjuci, Perkola/Perkola, Perkolaj/Perkolaj, Perlaska/Perlaska, Perlaskaj/Perlaskaj, Perleshi/Perlleshi, Perdrekej, Pernoka/Pernoka, Pernokaj/Pernokaj, Pernocaj, Perpalaj, Perquku/Perquku, Pervorfi, Perzefaj/Perzefaj, Prelvukaj, Prendreçaj, Prendrekej, Prengjoka, Prenklushaj, Prenkoçaj, Prenkolja, Prenkolnikaj, Prenkpalaj/Prenkëpalaj, Prenlushaj, Prenpalaj, Prenreçaj, Prenrekaj, Ramosaj, Rexhahmetaj, Rexhbeçaj/Rexhëbeçaj, Rexhbeçaj/Rexhëbeçaj, Rexhbogaj/Rexhëbogaj, Salauka, Saliuka, Saliuku, Shabanhaxhaj, Tafarshiku, Tahirsylaj, Tahirukaj,

Tishukaj, Tishuki, Tunprekaj, Tunprenkaj, Ukëperaj, Ukësmajli, Uksmali, Ukëzeka, Ukgjini, Ukhagaj/Ukhaxhaj, Ukëhagaj/Ukëhaxhaj, Ukëhajdaraj, Ukimeraj, Ukimeri, Ukmata, Ukperaj, Uksmaili, Uksmajli, Ukzeka, Ukzmaili, Ukzmajli, Ukzmaili, Xhevelekaj, Xhevukaj, Xhikokaj, Xhikolaj, Ymerhalili.

Si mbiemra të vijmësisë mund të merren edhe mbiemrat e mëposhtëm:

- Mbiemrat me *-aga* (titull ushtark dhe çifligari): *Abazaga, Abdulaga, Abdylaga, Agagjyshi, Aga, Agai, Agaj, Agallari, Ajdaraga, Aliaga, Avdilaga, Avdulaga, Avdullaga, Avdylaga, Bajramaga, Bejazaga, Damonaga, Dautaga, Dervishaga, Hajdaraga, Hajrullaaga, Hajrullaga, Hamitaga, Ibishaga, Ibrahimaga, Jahjaga, Jahjagaj, Jajaga, Karamanaga, Malushaga, Margagaj, Saliagaj, Tahiraga, Tairaga, Ymeraga.*

- Mbiemrat me *beg* (titull çifligari): *Alibegu, Allajbegu, Begolli, Begi, Begleri, Begu, Begzadi, Begzati, Kajabegolli, Karabegu, Kasëmbegu, Lamabegu, Musbegu, Muzbegu, Nimanbegu, Salabegolli, Sallabegolli, Tahirbegolli, Velibegu, Zijabegu.*

- Mbiemrat me *Haxhi-* (titull fetar): *Haxhibeqiri, Haxhidema, Haxhihamza, Haxhiimeri, Haxhiislami, Haxhijaha, Haxhijahja, Haxhijusufi, Haxhikadrija, Haxhimusaj, Haxhimusliqi, Haxhimustafa, Haxhisalihu, Haxhia, Haxhijaj, Haxhijadini, Haxhialiu, Haxhiasani, Haxhiasdini, Haxhiavdija, Haxhiavdyli, Haxhiavolji, Haxhibajrami, Haxhibeqini, Haxhibeqiri, Haxhibeti, Haxhibrahimi, Haxhidauti, Haxhidema, Haxhimustafa, Haxhifazliu, Haxhifejzullahu, Haxhigjemajli, Haxhijadini, Haxhihamza, Haxhihasani, Haxhiimeri, Haxhiislami, Haxhija, Haxhijaha, Haxhijahja, Haxhijaj, Haxhijakupi, Haxhijanuzi, Haxhijeviq, Haxhijolli, Haxhijonuzi, Haxhijsmajli, Haxhiju, Haxhikadria, Haxhikadrija, Haxhikadriu, Haxhikurteshi, Haxhilari, Haxhilatifi, Haxhimagjuni, Haxhimaxhuni, Haxhimehmedi, Haxhimehmeti, Haxhimeri, Haxhimiftari, Haxhimurati, Haxhimusa, Haxhimusliqi, Haxhimustafa, Haxhimustapa, Haxhimyftari, Haxhinikaj, Haxhiolli, Haxhisefa, Haxhisefaj, Haxhiselimaj, Haxhishabani, Haxhismajli, Haxhitasimi, Haxhiu, Haxhiveseli, Haxhixhemajli, Haxhixhemajli, Haxhiymeri.*

- Mbiemrat me *Mulla-* (titull fetar): *Mullaabazi, Mullaademi, Mullaalieu, Mullaavda, Mullabazi, Mullaafazliu, Mullaafeta, Mullaafetahu, Mullahasani, Mullahaxhia, Mullaibrahimi, Mullajupi, Mullakadria, Mullakadrija, Mullalija, Mullalieu, Mullamisini, Mullarama, Mullatahiri, Mullavda, Mullaxhela/Mullagjela, Mullazenuni.*

- Në këtë kategori hyjnë edhe këta mbiemra të vjetër:

Gjergjaj (441), Gjergji (288), Gjinaj (172), Gjini (604), Gjinolli (99), Leka (761), Lekaj (1251), Lekiqi (279), Leku (336), Lika (992), Likaj (684), Lleshaj (437), Lleshi (551), Lluka (194), Llukaj (37), Markaj (803), Marki (163), Marku (769), Mataj (593), Mazreku (3078), Ndrecaj (295), Nikaj (264), Pjetraj (164), Pjetri (228), Prekaj (263), Prenaj (475), Uka (4296), Ukaj (2376).

2. Nuk janë të paktë as mbiemrat që tregojnë se prej nga kanë ardhur a supozohet se kanë ardhur të parët e bartësve të këtyre mbiemrave.

- Sipas vendbanimit a krahinës/trevës prej nga mendohet se e kanë prejardhjen të parët e bartësve të mbiemrit, kemi këta mbiemra:

Dibra, Dragashi, Ferizaji, Gostivari, Gjakova, Gjilani, Janjeva, Kaçaniku, Kamenica, Kavaja, Korça, Kuksi, Mitrovica, Novobërda, Podujeva, Peja, Presheva, Prishtina, Prizreni, Prizrendi, Rahoveci, Puka, Shkodra, Shkupi, Tetova, Tirana, Vuçitërna, Zhuri etj.;

Dibrani, Janjevaliu, Novobërdaliu, Podrimçaku, Shkodrani, Ulqinaku, Drenica, Dugagjini/Dukagjini, Gora, Hasi, Kosova, Kraja, Llapi, Mati, Merdita, Mirdita, Opoja, Podrimaj, Tropoja; Malsori/Malësori/Malesori, Malokaj, Maloku, Malsia, Malsija, Malsiu, Malsoraj

- Këtu përfshihen edhe mbiemrat e muhaxhirëve nga Sanxhaku i Nishit, të dëbuar nga trojet e veta më 1878 kur këto vise i takojnë Serbisë (Uka 2004):

Babatinca, Baca, Bajçinca, Bajçinovci, Bajra, Bellopoja, Bërbatovci, Berila, Bllaca, Bogujevci, Bogunovci, Bojniku, Borinca, Borinci, Borovci, Braina, Brajshori, Brestovci, Breznica, Bublica, Bucii, Buçinca, Budeci, Byçmeti, Cërvadiku, Çukovci, Dabinovci, Dedinca, Dobrluka, Dragobuzhda, Dragusha, Drevina, Dubova, Dumnica, Dushullovcii, Gajtani, Gërguri, Gërxhaliu, Gjaka, Gjemnica, Gjigoli, Gjushinca, Grainca, Gubetini, Hasanovci, Huruglica, Igrishta, Ivaja, Jashanica, Kapiti, Kastrati, Kërtoku, Klaiqi, Kodra, Kojçiqi, Kolludra, Konjuhi, Konjusha, Konjuvci, Konxheli, Kostanica, Kozmaqi, Kuçi, Kutlllovci, Lepaja, Llapatinca, Llozana, Llumnica, Lushaku, Magashi, Magjera, Maqedonci, Maqestena, Masurica, Matarova, Megjuani, Mehana, Mërkoja, Mërlaku, Merofci, Mijalica, Mikulani, Muzaqi, Novosella, Obërtinca, Orana, Ostërgllava, Paçarada, Përvetica, Petrovci, Piskala, Pillana, Pllashniku, Podvorica, Pollomi, Prebëza, Prekadini, Prekopuca, Prestreshi, Qyqalla, Raça, Rafuna, Rakovica, Rashica, Ratkoceri, Restelica, Rudari, Rukofci, Sfarqa, Sfirca, Shahiqi, Shillova, Shulemaja, Simnica, Slishani, Sllamniku, Spanca, Statovci, Stublla, Stullca, Surdullii, Svarça, Termkolli, Tërnavë, Tërstena, Tmava, Topanica, Tovërlani, Tovorlani, Tullari, Turjani,

Vërshevc, Vishesella, Visoka, Vllahinja, Vllasa, Vujanova, Xhaka, Zagragja, Zebica, Zhegrova, Zhinipotoku, Zhushi.

• Në këtë grup bëjnë pjesë edhe mbiemrat sipas fisit/bajrakut:

Berisha, Bunjaku, Gashi, Gruda, Hoti, Kabashi, Kelmendi, Krasniqi, Kryeziu, Morina, Sopi, Shala, Thaçi.

• Të formuar sipas ndonjë nocioni nga gjeografia kemi mbiemrat:

Fusha, Hana, Kodra, Lugu, Shkambi, Pylla, Rekathati, Trolli, Zabeli.

3. Mbiemrat që tregojnë zanate dhe profesione ose tituj fetarë e zyrtarë, a grada ushtarake janë të larmishëm:

• Mbiemrat me *-xhiu (xhija)/gjiu*, që tregojnë zanate:

Arzoallxhi, Bojagji/Bojaxhiu, Bozaxhiu, Çakërgji/Çakrgji, Çarkaxhiu, Çeshmegji/Çeshmexhiu, Çestenegji, Çjergji, Çulangji/Çulanxhi, Çylangji/Çylanxhi, Çylangji, Daulgji, Daulgji/Daulixhi, Degërmengji, Dervagji/Dervaxhi, Dervargji, Devexhiu, Eçegji, Egegji, Egexhi, Fishekji, Gjebexhi, Gjeregji, Gjibexh/Gjibixhi, Gjingji, Gjurgji, Hargji, Harxhi, Iggji/Igxhi, Jagxhi, Jorgangji/Jorganxhi, Kafexhiu, Kallajxhi, Kantargji/Kantarxhi, Karaçji/Karaxhi, Kengji/Kenxhi, Kingji, Kovangji/Kovanxhi, Limanagji/Limanaxhi, Limonaxhiu, Matranxhi, Mexhixhi, Mumxhiu, Nallëngji/Nallënxhi, Namlegji/Namlexhi, Pangji/Panxhi, Qarkaxhiu, Qarkaxhija, Qeshmexhi, Qiraxhiu, Qulangji, Quljangji, Qylangji, Sahagji/Shakaçji, Shekagji/Shekaxhi, Shekerxhi, Sheqergji, Shigjegji/Shixhexhi, Takijaxhi, Tatlixhi, Topxhi, Tyfekji, Vagagji/Vagaxhi, Vagangji, Xhergji/Xherxhi, Xhibexhi, Xhibixhi, Xhingji, Zurnagji/Zurnaxhi.

• Mbiemrat me *-çiu/qiu*, që tregojnëpo ashtu zanate:

Burnutçiu, Çibukçiu/Çibukqiu, Çiburçiu, Fishekçiu/Fishekqiu, Gibukçiu, Hapçiu/Hapqiu, Ibiqiu, Ipçiu/Ipqiu, Kaçiu, Kajmakçiu, Makasçiu/Makasqiu, Qibukçiu, Safçiu/Safqiu, Sahatçiu/Sahatqiu, Sapatçiu, Saraçi/Saraq, Simitçiu/Simitqiu, Tafçiu, Telçiu, Topçiu, Tyfekçiu/Tyfeqiu.

• Mbiemrat të formuar sipas profesionit: *Bakalli, Berberi, Kasapi, Kovaçi, Mjeku, Nallbani, Saraçi/Saraq, Tabaku, Terziu, Xhambazi.*

• Mbiemrat të formuar sipas titullit fetar: *Dervishi, Hoxha, Myderrizi, Shehu*

• Mbiemrat të formuar sipas titullit zyrtar: *Kadiu, Myftiu, Spahiu, Spahija.*

• Mbiemrat të formuar sipas gradës ushtarake: *Bimbashi, Bajraktari, Bylykbashi, Çavdarbasha, Delibashzade.*

4. Edhe mbiemrat që janë nofke a llagapi i ndonjë paraardhësi të bartësit të mbiemrit janë nga më të ndryshmit:

• Të formuar sipas ndonjë tipari a vesi, kemi këta mbiemra:

Çallakaj, Çallaki/Çallaku, Çela, Çelaj, Çollakaj, Çollaki, Çollaku, Dallaveraj, Dallaveri, Doradreja, Dorambari, Gervalla/Gërvalla, Gunga, Gjashtgishi, Kopili, Mashkulli, Meraku, Kallaba, Kërveshi, Kopalla, Kryeziu, Paçarizi, Parashumti, Plaku, Qafeshi/Qafëleshi, Qallaku, Qorri, Qorraj, Qosa, Qosaj, Qosja, Shkurti, Shurdha, Shurdhaj, Shurdhani, Shurdhiqi, Topalli, Topallaj, Topërlaku, Tullumi, Veçgishi, Vesvesja, Vorfi, Xhahneri (sipas N. Xh., 1991, e kanë dashur shumë të nxehurit dimrit me dru).

• Mbiemrat të formuar sipas ndonjë pjese të trupit të njeriut janë:

Barku, Grushti, Qafa, Koka, Kokaj.

• Mbiemrat të formuar sipas ndonjë gjësendi të përdorimit të përditshëm janë:

Baraku, Bardaku, Baruti, Bisaku, Çakmaku, Dajaku, Fylli, Furra, Gajtani, Kamishi, Kaçamaku, Kapixhiku, Kapuçi/Kapuqi, Koçani, Krypa, Sheqeri, Kuburja, Lima, Lulla, Pallaska, Pitarka, Pushka, Shporta.

• Mbiemrat të formuar sipas ndonjë shtaze, shpendi a insekti janë:

Bleta, Bylybi, Daci, Dashi, Demi (mund të jetë edhe diminutiv i Ademi), Dreni, Gjeli, Knusi, Kenduesi, Korbi, Luani, Peshku, Pula, Piliqi (turq. zog pule), Shotani, Taraku, Zogu.

• Mbiemrat të formuar sipas ndonjë bime a pjese të bimës janë:

Dushku, Kalaveshi, Karpuzi (turq. 'Shalqini'), Mollakuqe (edhe vend në ish Sanxhakun e Nishit), Shalqini, Tërshana.

• Mbiemrat të formuar sipas ndonjë kombi tjetër janë:

Arapi, Boshnajku, Çerkezi, Gorani, Malazezi, Malziu, Maqedonci (sipas vendit prej nga kanë ardhur), Maxhari, Misiri, Turku, Vllasi.

100 mbiemrat e parë në Kosovë

Në fund të punimit jepet tabela me 100 mbiemrat e parë në Kosovë dhe 100 mbiemrat e parë në Shqipëri, të renditur sipas numrit të paraqitjes në korpuset e marra në shqyrtim.

Nga tabela, shohim se nga 10 emrat e parë në Kosovë: *Krasniqi, Gashi, Berisha, Shala, Morina, Bytyqi, Hasani, Hoxha, Rexhepi, Kastrati*, 7 tregojnë 'përkatesinë' fisnore të bartësve të tyre, ndaj nuk është çudi që shpesh në organizata të ndryshme hasim të punësuar disa vetë me mbiemrin *Krasniqi* a *Gashi*, por që nuk janë në lidhje familjare me njëri-tjetrin.

Më poshtë po japim listën e 100 mbiemrave të parë në Kosovë, të radhitur sipas renditjes alfabetike:

Abazi, Ademaj, Ademi, Ahmeti, Ajeti, Aliu, Arifi, Asllani, Avdiu, Avdyli, Azemi, Bajraktari, Bajrami, Balaj, Behrami, Beqiri, Berisha, Bislimi, Brahimi, Bunjaku, Bytyçi/Bytyqi, Demiri, Elshani, Emini, Fazliu, Gashi, Hajdari, Hajdini, Halili, Halimi, Haliti, Hasani, Hashani, Haziri, Hoti, Hoxha, Hoxhaj, Hyseni, Ibrahim, Idrizi, Imeri, Islami, Ismajli, Isufi, Jakupi, Jashari, Jusufi, Kabashi, Kadriu, Kastrati, Kelmendi, Krasniqi, Kryeziu, Latifi, Maliqi, Maloku, Mazreku, Mehmeti, Miftari, Morina, Murati, Musa, Musliu, Mustafa, Neziri, Osmani, Peci, Pilana, Qerimi, Rama, Ramadani, Rexha, Rexhaj, Rexhepi, Rrahmani, Sadiku, Sahiti, Salihu, Sejdiu, Selimi, Selmani, Shabani, Shala, Shaqiri, Shehu, Sinani, Spahiu, Sylja, Sylejmani, Tahiri, Thaçi/Thaqi, Uka, Ukaj, Veseli, Zeka, Zeneli, Zeqiri, Zogaj.

Nga krahasimi i kësaj liste me listën e 100 mbiemrave të parë në Shqipëri, të radhitur sipas renditjes alfabetike (Bedollari):

Abazi, Agolli, Aliaj, Alikaj, Andoni, Arapi, Balla, Bardhi, Basha, Begu, Berberi, Bezhani, Brahimi, Bushati, Cani, Çaushti, Çela, Dangëllia, Deda, Dedë, Dedja, Demiri, Dervishi, Dibra, Duka, Duro, Elezi, Frashëri, Gjata, Gjergji, Gjika, Gjoka, Gjoni, Halili, Hana, Hasa, Hasani, Haxhiu, Hoxha, Hysi, Jaho, Jaupi, Kaleshi, Kamberi, Kanani, Kasa, Koçi, Kodra, Koka, Kola, Kondi, Kote, Kraja, Kristi, Laçi, Lako, Laze, Leka, Luarasi, Luka, Madhi, Malaj, Marku, Meçe, Mehmeti, Mema, Mezini, Muço, Mulo, Murati, Myftiu, Myslimi, Niko, Nikolla, Osmani, Pano, Papa, Peçi, Prifti, Rama, Rexha, Ruçi, Saraçi, Shalsi, Shehu, Shtylla, Shtyti, Sinani, Skënderi, Spahiu, Sula, Thanasi, Toska, Treska, Vata, Xhafa, Xhani, Ymeri, Zaimi, Zeneli.

Shohim se në të dy listat na dalin vetëm 15 mbiemra:

Abazi, Brahimi, Demiri, Halili, Hasani, Hoxha, Mehmeti, Murati, Osmani, Rama, Rexha, Shehu, Sinani, Spahiu, Zeneli.

Nga krahasimi i këtyre listave, shohim po ashtu se në Kosovë shumica nga 100 mbiemrat e parë janë trerrokësh (74/100), e pasojnë ata dyrrrokësh (21/100) dhe katërrokësh (5/100). Në Shqipëri, ndërkaq, shumica nga 100 mbiemrat e parë janë dyrrrokësh (63/100), e pasojnë ata trerrokësh (35/100) dhe katërrokësh (2/100).

Përfundim

Mbiemrat e njerëzve të shqiptarëve në Kosovë kanë ndjekur rrugën e formimit sikurse te popujt e tjerë

evropanë, edhe pse hasim aty-këtu edhe disa veçanti, si formimi i mbiemrave prej dy emrave të përngjitur, e që tregojnë vjetërsinë e këtyre mbiemrave, që mund të shihet edhe nga ky shembull:

Familja **Hasanmetaj** (fisi Krasniqe, katundi: Strelc, Deçan): **Redon** (1995) < **Miftar** (1956) < **Shaban** (1914-1996) < **Azem** (1885-1952) < **Sylë** < **Nezir** < **Haredin** < **Hasan** < **Metë** < **Lekë**.

Variantet e disa mbiemrave tregojnë të dhëna shtesë. Kështu, p.sh. në Kosovë mbiemrin **Komani** (437) e bartin kryesisht pjesëtarët e komunitetit katolikë, ndërsa mbiemrin **Komoni** (211) – pjesëtarët e komunitetit myslimanë; **Habibaj-t** (42) janë vendas, ndërsa **Habipaj-t** (4) janë të ardhur nga Shqipëria. Edhe numri i vogël i bartësve të disa mbiemrave tregojnë se ato familje kanë ardhur jo shumë moti në Kosovë, si: **Gjevori** (8) – nga Elbasani, apo **Ushaku** (5) – nga Ulqini.

Disa mbiemrave nuk mund t'u caktohet prejardhja vetëm në bazë të paraqitjes fonetike, pa ndihmën e bartësve më të vjetër të atij mbiemri, si p.sh. **Dinaj** sipas katragjyshit (brezi i pestë) **Dina** < **Sadik** (sipas F. D., 1969, nga Raushiqi i Pejës)

Një pjesë e madhe e mbiemrave haset në të gjitha trevat e Kosovës, por disa prej tyre dalin më shumë në një trevë të caktuar, si mbiemrat me **-aj** a me dy emra të përngjitur, që janë karakteristike për anën e Deçanit. **Duhet theksuar se në Kosovë kemi fare pak mbiemra që mbarojnë me -e ose -o, si në Shqipëri.**

Shënim:

Autorët ftojnë të gjithë ata që dëshirojnë që mbiemrat e tyre të shpjegohen drejt t'ua dërgojnë autorëve (në adresën elektronike ali.caka@gmail.com, nebi.caka@gmail.com) variantin e tyre të shpjegimit të mbiemrave të vet.

Bibliografia

BIDOLLARI, Çlirim (2001) "Për një fjalor patronimik të shqipes", *Seminari ndërkombëtar për gjuhën, letërsinë dhe kulturën shqiptare*, Prishtinë-Prizren, gusht 2000; Prishtinë: Universiteti i Prishtinës, Fakulteti i Filologjisë, 2001.

LUCCHETI, E., Mikerezi, I., Memushi, L., Bajrami, Z. (1997), "Një studim paraprak rreth shpërndarjes së mbiemrave në bazë të abonentëve telefonikë të Shqipërisë", *Antropologjia e shqiptarëve*, Tiranë, 24-26 tetor 1997, p. 119-126.

SHKURTAJ, Gjovalin (2001), *Onomastikë dhe linguistikë*, Tiranë: Shblu, 2001.

UKA, Sabit (2004), Dëbimi i shqiptarëve nga Sanxhaku i Nishit dhe vendosja e tyre në Kosovë, 1877/1878-1912, Ribotimi i dytë: Prishtinë.

Caka & Caka

Kosovë (Caka & Caka)					Shqipëri (Bidollari)				
Nr.	Mbiemri	%	Nr.	Mbiemri	%	Nr.	Mbiemri	Nr.	Mbiemri
1.	Krasniqi	32,0	51.	Fazliu	2,8	1.	Hoxha	51.	Mehmeti
2.	Gashi	31,8	52.	Arifi	2,8	2.	Shehu	52.	Niko
3.	Berisha	24,9	53.	Azemi	2,8	3.	Prifti	53.	Osmani
4.	Shala	14,9	54.	Abazi	2,8	4.	Çela	54.	Pano
5.	Morina	14,7	55.	Bajraktari	2,7	5.	Leka	55.	Bardhi
6.	Bytyqi	8,3	56.	Islami	2,7	6.	Dervishi	56.	Cani
7.	Hasani	7,6	57.	Miftari	2,7	7.	Hysi	57.	Deda
8.	Hoxha	7,5	58.	Imeri	2,6	8.	Rama	58.	Demiri
9.	Rexhepi	7,4	59.	Musliu	2,6	9.	Dibra	59.	Hasa
10.	Kastrati	7,4	60.	Neziri	2,4	10.	Abazi	60.	Kasa
11.	Bajrami	7,1	61.	Halimi	2,4	11.	Sinani	61.	Mema
12.	Hoti	7,1	62.	Zogaj	2,4	12.	Gjika	62.	Myftiu
13.	Shabani	6,8	63.	Ismajli	2,4	13.	Kola	63.	Peçi
14.	Mehmeti	6,7	64.	Asllani	2,3	14.	Kraja	64.	Shtylla
15.	Kryeziu	6,7	65.	Spahiu	2,3	15.	Luka	65.	Toska
16.	Ahmeti	6,3	66.	Ajeti	2,3	16.	Duka	66.	Treska
17.	Hyseni	6,2	67.	Veseli	2,2	17.	Gjoka	67.	Ymeri
18.	Osmani	5,9	68.	Bunjaku	2,2	18.	Murati	68.	Zaimi
19.	Ramadani	5,9	69.	Murati	2,2	19.	Kristi	69.	Bezhani
20.	Mustafa	5,6	70.	Rexha	2,2	20.	Mulo	70.	Dedja
21.	Aliu	5,4	71.	Thaçi	2,1	21.	Muço	71.	Duro
22.	Thaqi	5,2	72.	Shehu	2,1	22.	Andoni	72.	Kamberi
23.	Ademi	5,0	73.	Zeneli	2,1	23.	Hasani	73.	Kote
24.	Salihu	4,7	74.	Emini	2,1	24.	Koçi	74.	Laçi
25.	Sadiku	4,7	75.	Avdyli	2,1	25.	Frashëri	75.	Laze
26.	Jashari	4,7	76.	Mazreku	2,0	26.	Ruçi	76.	Malaj
27.	Tahiri	4,3	77.	Zeka	2,0	27.	Zeneli	77.	Marku
28.	Rama	4,0	78.	Brahimi	1,9	28.	Papa	78.	Hana
29.	Beqiri	3,8	79.	Pllana	1,9	29.	Spahiu	79.	Shyti
30.	Ibrahimi	3,8	80.	Avdiu	1,9	30.	Balla	80.	Skënderi
31.	Kelmendi	3,7	81.	Rexhaj	1,9	31.	Bushati	81.	Berberi
32.	Zeqiri	3,7	82.	Jakupi	1,9	32.	Gjoni	82.	Dede
33.	Syla	3,7	83.	Sinani	1,9	33.	Brahimi	83.	Elezi
34.	Sylejmani	3,6	84.	Rrahmani	1,9	34.	Kanani	84.	Gjergji
35.	Hajdari	3,5	85.	Kadriu	1,8	35.	Alikaj	85.	Jaupi
36.	Maliqi	3,4	86.	Ademaj	1,8	36.	Araçi	86.	Koka
37.	Haliti	3,4	87.	Balaj	1,8	37.	Çaushti	87.	Kondi
38.	Kabashi	3,3	88.	Demiri	1,8	38.	Halili	88.	Luarasi
39.	Elshani	3,3	89.	Idrizi	1,8	39.	Thanasi	89.	Vata
40.	Halili	3,2	90.	Hajdini	1,7	40.	Xhafa	90.	Meçe
41.	Sejdiu	3,1	91.	Hashani	1,7	41.	Aliaj	91.	Nikolla
42.	Bytyçi	3,1	92.	Behrami	1,7	42.	Basha	92.	Rexha
43.	Haziri	3,1	93.	Musa	1,6	43.	Mezini	93.	Saraçi
44.	Isufi	3,1	94.	Bislimi	1,6	44.	Sula	94.	Xhani
45.	Selimi	3,0	95.	Peci	1,6	45.	Agolli	95.	Dangëllia
46.	Selmani	3,0	96.	Qerimi	1,6	46.	Gjata	96.	Shalsi
47.	Maloku	3,0	97.	Hoxhaj	1,6	47.	Haxhiu	97.	Madhi
48.	Uka	2,8	98.	Ukaj	1,6	48.	Jaho	98.	Begu
49.	Sahiti	2,8	99.	Jusufi	1,6	49.	Kodra	99.	Myslimi
50.	Latifi	2,8	100.	Shaqiri	1,6	50.	Lako	100.	Kaleshi